

«Το παιχνίδι του τελεσίγραφου»: Εκπαιδευτικό παιχνίδι για την οικονομική συμπεριφορά

- Διδακτικοί στόχοι.
- Εισαγωγικές παρατηρήσεις.
- Οδηγίες διεξαγωγής του παιχνιδιού.
- Ερωτήσεις για συζήτηση.
- Παρατηρήσεις και πιθανά συμπεράσματα της συζήτησης.
- Παραλλαγή του παιχνιδιού.

Διδακτικοί στόχοι

Οι μαθητές:

1. Να παίξουν το Παιχνίδι του τελεσίγραφου, το οποίο διερευνά ηθικές διαστάσεις της οικονομικής συμπεριφοράς.
2. Να διερευνήσουν, αν η συμπεριφορά του ανθρώπου υποκινείται αποκλειστικά και μόνο από το ατομικό συμφέρον.
3. Να ερμηνεύουν και να αξιολογούν αξιακές και μη παραμέτρους που επηρεάζουν την οικονομική συμπεριφορά.
4. Να επεξηγούν την αλληλεπίδραση μεταξύ ατομικού συμφέροντος, απληστίας και δικαιοσύνης.

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

- Στην Ενότητα 2.2 του μαθήματος Αρχές Οικονομικής Θεωρίας της Γ' Λυκείου, διαβάζουμε:
 - «Επιδίωξη του καταναλωτή είναι να μεγιστοποιεί τη χρησιμότητα (ικανοποίηση) που απολαμβάνει από την κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών».
- Επίσης, στην Παράγραφο 4.2.2 του μαθήματος Πολιτική Παιδεία της Α' Λυκείου διαβάζουμε:
 - «Γενικά, αντικειμενικός σκοπός της επιχείρησης είναι η μεγιστοποίηση του κέρδους».
- Η υπόθεση που «κρύβεται» πίσω από τις δύο αυτές προτάσεις είναι, γενικά, ότι οι άνθρωποι, στην οικονομική τους ζωή, αλλά και ευρύτερα στη ζωή τους δρουν με αποκλειστικό κριτήριο το ατομικό τους συμφέρον.
- Πώς, όμως, προέκυψε η παραπάνω υπόθεση;

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

- Στον Πλούτο των Εθνών, ο Ά. Σμιθ (1981, [1776]) γράφει:
 - «Δεν είναι από την καλοσύνη του χασάπη, του ζυθοποιού ή του φούρναρη που περιμένουμε το βραδινό μας δείπνο, αλλά από τη μέριμνα που οι ίδιοι δείχνουν για το ατομικό τους συμφέρον. Δεν απευθυνόμαστε στον ανθρωπισμό τους, αλλά στη φιλαυτία τους και δεν αναφερόμαστε σε αυτούς από τη σκοπιά των αναγκών μας, αλλά από τη σκοπιά των πλεονεκτημάτων τους».
- Για να συμπληρώσει ότι «το ατομικό συμφέρον είναι η κινητήρια δύναμη της οικονομίας της αγοράς», χωρίς, όμως, να υπερασπίζεται την ανεξέλεγκτη ελευθερία της αγοράς.
- Το ερώτημα που τίθεται είναι: ισχύει η υπόθεση ότι κίνητρο, και μάλιστα αποκλειστικό, της συμπεριφοράς του είναι το ατομικό συμφέρον;
- Την απάντηση στο ερώτημα αυτό θα μας δώσει «**Το παιχνίδι του τελεσίγραφου**».

Οδηγίες προς τους μαθητές

- Πρόκειται να παίξετε ένα διάσημο παιχνίδι που ονομάζεται το **Παιχνίδι του Τελεσίγραφου**. Σε αυτό το παιχνίδι δύο παίκτες αποφασίζουν την κατανομή 10 ευρώ μεταξύ τους. Διαβάστε τους κανόνες που ακολουθούν, αλλά μην ξεκινήσετε να παίζετε έως ότου σας δώσω το σύνθημα «Πάμε».
- 1. Το παιχνίδι παίζεται σε ζεύγη. Ένας παίκτης είναι ο **Δότης**. Ο άλλος είναι ο **Λήπτης**. Ο εκπαιδευτικός δίνει (υποθετικά) στον **Δότη** 10 ευρώ και του ζητάει ένα μέρος αυτών να το προσφέρει στον **Λήπτη**. Το ποσό της προσφοράς επαφίεται στον **Δότη**.
- 2. Αν είστε **Δότης**, ρόλος σας είναι να προτείνετε την κατανομή των 10 ευρώ ανάμεσα σε εσάς και τον **Λήπτη**. Δεν επιτρέπεται η χρήση κλασματικού ποσού, οπότε θα πρέπει να προτείνετε έναν ακέραιο αριθμό μεταξύ 0 και 10 ευρώ για τον εαυτό σας και το υπόλοιπο να το πάρει ο **Λήπτης**. **Δεν επιτρέπεται η διαπραγμάτευση του προτεινόμενου ποσού με τον Λήπτη, η προσφορά είναι μία και έξω.**
- 3. Αν είστε **Λήπτης**, ρόλος σας είναι, είτε να αποδεχτείτε την πρόταση του Δότη, είτε να την απορρίψετε. Αν αποδεχτείτε την προσφορά, καθένας θα λάβει το προτεινόμενο ποσό. Αν απορρίψετε την προσφορά, τόσο εσείς όσο και ο Δότης δε θα λάβετε τίποτα.

Οδηγίες προς τους μαθητές

4. Κάθε **Δότης** θα επιλέξει τυχαία, μέσα από κλήρωση, τον **Λήπτη** με τον οποίο θα παίξει (Δότης και Λήπτης είναι καλό να μην είναι στενοί φίλοι).
5. Η τάξη θα χωριστεί σε δύο ισάριθμες ομάδες. Τα μέλη της πρώτης ομάδας θα ξεκινήσουν το παιχνίδι ως **Δότες** και τα μέλη της δεύτερης ως **Λήπτες**. Οι **Δότες** θα παίξουν δύο γύρους, με ένα νέο συμπαίκτη σε κάθε γύρο. Μετά τον δεύτερο γύρο, οι δύο ομάδες θα αλλάξουν ρόλους: Κάθε **Δότης** θα γίνει **Λήπτης** και αντίστροφα. Οι νέοι **Δότες** (πρώην Λήπτες) θα παίξουν και πάλι δύο γύρους με ένα νέο συμπαίκτη σε κάθε γύρο.
6. Σε κάθε παίκτη θα διανεμηθεί ένα **Φύλλο αποτελεσμάτων** στο οποίο θα πρέπει να καταγράψει τα ποσά που έλαβε σε κάθε γύρο, καθώς και το συνολικό ποσό που έλαβε. Το Φύλλο αποτελεσμάτων έχει την παρακάτω μορφή:

Οδηγίες προς τους μαθητές

Προτεινόμενη κατανομή των 10€

Γύρος	Προτεινόμενο πόσο για τον Δότη	Προτεινόμενο πόσο για τον Λήπτη	Απάντηση του Λήπτη	Ποσό χρημάτων που λαμβάνει ο Δότης	Ποσό χρημάτων που λαμβάνει ο Λήπτης
1 ^{ος}			☐ Αποδοχή ☐ Απόρριψη		
2 ^{ος}			☐ Αποδοχή ☐ Απόρριψη		
Άθροισμα:					

Προτεινόμενες ερωτήσεις για συζήτηση μετά το τέλος του παιχνιδιού

- Ποιοι ήταν οι στόχοι του παραπάνω παιχνιδιού;
- Με βάση το παιχνίδι, διαφοροποιείται η πραγματική συμπεριφορά των ανθρώπων σε μια οικονομική συναλλαγή από αυτήν που προβλέπει η υπόθεση του ατομικού συμφέροντος; Αν ναι, με ποιον τρόπο;
- Για ποιο λόγο οι Δότες δεν ξεκινήσατε την προσφορά σας προς τους Λήπτες από ένα μικρό ποσό; π.χ. 1 ευρώ;
- Για ποιο λόγο οι Λήπτες απορρίψατε προτάσεις που δεχτήκατε, οι οποίες ξεκινούσαν από πολύ χαμηλά ποσά;
- Ποια είναι η σημασία του ατομικού συμφέροντος στο παραπάνω παιχνίδι και ευρύτερα στην οικονομική μας συμπεριφορά;
- Με ποιον τρόπο το ατομικό μας συμφέρον σχετίζεται με την έννοια της δικαιοσύνης και πώς η συσχέτιση αυτή φαίνεται στο παραπάνω παιχνίδι;

Προτεινόμενες ερωτήσεις για συζήτηση μετά το τέλος του παιχνιδιού

- ▶ Με ποιον τρόπο διαφοροποιούνται τα οφέλη που λαμβάνουμε από μια οικονομική συναλλαγή, όταν η συμπεριφορά μας υποκινείται από το απλό ατομικό μας συμφέρον, εν συγκρίσει με αυτά που λαμβάνουμε, όταν η συμπεριφορά μας υποκινείται από την απληστία;
- ▶ Με ποιον τρόπο οι ηθικές μας αντιλήψεις επηρεάζουν την αυστηρή οικονομική λογική;

Το παιχνίδι του τηλεσίγγραφου (ΠΑΡΑΛΛΑΓΗ): Στόχος

- Οι μαθητές να διερευνήσουν, εάν αλλάζει η συμπεριφορά τους σε σχέση με την επίσημη εκδοχή του παιχνιδιού, όταν το αντικείμενο της συναλλαγής είναι σημαντικό για τη ζωή τους και επομένως καλούνται να πάρουν απόφαση υπό συνθήκες ανταγωνισμού.

Το παιχνίδι του τελεσίγραφου (ΠΑΡΑΛΛΑΓΗ): Οδηγίες

- Πρόκειται να παίξετε ένα διάσημο παιχνίδι που ονομάζεται το **Παιχνίδι του Τελεσίγραφου**. Σε αυτό το παιχνίδι δύο παίκτες αποφασίζουν την κατανομή 8 μονάδων βαθμολογίας στο τετράμηνο. Διαβάστε τους κανόνες που ακολουθούν, αλλά μην ξεκινήσετε να παίζετε έως ότου σας δώσω το σύνθημα «Πάμε».
- 1. Το παιχνίδι παίζεται σε ζεύγη. Ένας παίκτης είναι ο **Δότης** και ο άλλος είναι ο **Λήπτης**. Κάθε παίκτης έχει εξασφαλίσει βαθμολογία τετραμήνου 12 σε ένα πανελλαδικώς εξεταζόμενο μάθημα που το δίνετε όλοι. Η βαθμολογία του τετραμήνου συνεκτιμάται για την είσοδό σας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ο εκπαιδευτικός δίνει στον **Δότη** (υποθετικά) 8 μονάδες και του ζητάει ένα μέρος αυτών να το προσφέρει στον **Λήπτη**. Οι μονάδες που θα προσφέρει επαφίενται στον **Δότη**.
- 2. Άρα, αν είστε **Δότης**, ρόλος σας είναι να προτείνετε την κατανομή των 8 μονάδων ανάμεσα σε εσάς και τον **Λήπτη**. Δεν επιτρέπεται η χρήση κλασματικού βαθμού, οπότε θα πρέπει να προτείνετε έναν ακέραιο αριθμό μονάδων μεταξύ 0 και 8 για τον εαυτό σας και το υπόλοιπο να το πάρει ο **Λήπτης**. **Δεν επιτρέπεται η διαπραγμάτευση των προτεινόμενων μονάδων με τον Λήπτη, η προσφορά είναι μία και έξω.**

Το παιχνίδι του τελεσίγραφου (ΠΑΡΑΛΛΑΓΗ): Οδηγίες

3. Αν είστε **Λήπτης**, ρόλος σας είναι, είτε να αποδεχτείτε την πρόταση του Δότη, είτε να την απορρίψετε. Αν αποδεχτείτε την προσφορά, καθένας θα λάβει τις προτεινόμενες μονάδες. Αν απορρίψετε την προσφορά, τόσο εσείς όσο και ο Δότης δε θα λάβετε τίποτα.
4. Κάθε **Δότης** θα επιλέξει τυχαία, μέσα από κλήρωση, τον **Λήπτη** με τον οποίο θα παίξει (καλό είναι Δότης και Λήπτης να μην είναι στενοί φίλοι). Μετά από κάθε γύρο, οι παίκτες θα αλλάξουν συμπαίκτη, επιλέγοντάς τον και πάλι μέσα από κλήρωση.
5. Η τάξη θα χωριστεί σε δύο ισάριθμες ομάδες. Τα μέλη της πρώτης ομάδας θα ξεκινήσουν το παιχνίδι ως **Δότες** και τα μέλη της δεύτερης ως **Λήπτες**. Οι **Δότες** θα παίξουν δύο γύρους, με ένα νέο συμπαίκτη σε κάθε γύρο. Μετά τον δεύτερο γύρο, οι δύο ομάδες θα αλλάξουν ρόλους: Κάθε **Δότης** θα γίνει **Λήπτης** και αντίστροφα. Οι νέοι **Δότες** (πρώην Λήπτες) θα παίξουν και πάλι δύο γύρους με ένα νέο συμπαίκτη σε κάθε γύρο.
6. Σε κάθε παίκτη θα διανεμηθεί ένα **Φύλλο αποτελεσμάτων** στο οποίο θα πρέπει να καταγράψει τις μονάδες που έλαβε σε κάθε γύρω. Το φύλλο αποτελεσμάτων έχει την παρακάτω μορφή:

Οδηγίες προς τους μαθητές

Προτεινόμενη κατανομή των 8 μονάδων

Γύρος	Προτεινόμενες μονάδες για τον Δότη	Προτεινόμενες μονάδες για τον Λήπτη	Απάντηση του Λήπτη	Μονάδες που λαμβάνει ο Δότης	Μονάδες που λαμβάνει ο Λήπτης
1 ^{ος}			☐ Αποδοχή ☐ Απόρριψη		
2 ^{ος}			☐ Αποδοχή ☐ Απόρριψη		
			Άθροισμα:		

Προτεινόμενες ερωτήσεις για συζήτηση μετά το τέλος του παιχνιδιού

- Ποιοι ήταν οι στόχοι του παραπάνω παιχνιδιού;
- Με βάση το παιχνίδι, διαφοροποιείται η πραγματική συμπεριφορά των ανθρώπων σε μια συναλλαγή από αυτήν που προβλέπει η υπόθεση για το ατομικό συμφέρον; Αν ναι, με ποιον τρόπο;
- Για ποιο λόγο οι Δότες δεν ξεκινήσατε την προσφορά σας προς τους Λήπτες από ένα πολύ μικρό ποσό; π.χ. 1 μονάδα;
- Για ποιο λόγο οι Λήπτες απορρίψατε προτάσεις που δεχτήκατε, οι οποίες ξεκινούσαν από πολύ χαμηλές προσφορές βαθμών;
- Ποια είναι η σημασία του ατομικού συμφέροντος στο παραπάνω παιχνίδι και ευρύτερα στη συμπεριφορά μας;

Προτεινόμενες ερωτήσεις για συζήτηση μετά το τέλος του παιχνιδιού

- ▶ Με ποιον τρόπο το ατομικό μας συμφέρον σχετίζεται με την έννοια της δικαιοσύνης και πώς η συσχέτιση αυτή φαίνεται στο παραπάνω παιχνίδι;
- ▶ Με ποιον τρόπο διαφοροποιούνται τα οφέλη που λαμβάνουμε από μια συναλλαγή, όταν η συμπεριφορά μας υποκινείται από το απλό ατομικό μας συμφέρον, εν συγκρίσει με αυτά που λαμβάνουμε, όταν η συμπεριφορά μας υποκινείται από την απληστία;
- ▶ Με ποιον τρόπο οι ηθικές μας αντιλήψεις επηρεάζουν την αυστηρή οικονομική λογική;